

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Podkladem strategie je vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky s účinností od 1. 9. 2016 přináší mimo jiné na základě ust. §7 odst. 3 povinnost školy zpracovávat a uskutečňovat preventivní program školy včetně strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování.

Charakteristika školní neúspěšnosti

Z hlediska pedagogicko-psychologického a socio-pedagogického je chápána jako selhávání žáka v podmínkách školního edukačního programu nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání, k učitelům a obecně ke škole. Neprospěch je téměř vždy způsoben souborem mnoha příčin, které je třeba včas rozkrýt a přijmout účinná opatření směřující k nápravě. S žáky ohroženými školní neúspěšností může pracovat výchovná poradkyně, metodik prevence a kterýkoli pedagogický pracovník. Ve spolupráci s třídními učiteli

a vyučujícími jednotlivých předmětů zajišťuje žákům s SPU poskytování doporučených podpůrných opatření. Třídní učitelé a učitelé předmětů vyhodnocují prospěch žáků ve třídě, u neprospívajících zjišťují příčinu neúspěchu. Vyhodnocují příčinu zhoršení prospěchu a v případě potřeby je vypracován Plán pedagogické podpory (PLPP).

Neúspěchem ve škole a jeho příčiny mohou být:

- žáci se speciálně vzdělávacími potřebami
- žáci, kteří nastoupili nově do školy
- žáci, kteří přestoupili na 2. stupeň ZŠ
- žáci, kteří jsou nemocní a mají dlouhodobou absenci
- žáci, u kterých nastala změna rodinné situace
- žáci, kteří neovládají český jazyk jako rodný jazyk a nástroj výuky
- žáci se sníženou inteligencí, nedostatečnou pamětí
- žáci emočně labilní, s nízkou sebedůvěrou
- žáci z nepodnětného rodinného prostředí
- žáci nedostatečně motivovaní
- žáci, kteří mají špatné vztahy s učitelem
- žáci, kteří mají konflikt se spolužáky
- žáci se špatným postojem ke škole, školní práci a s výchovnými problémy

Možné příčiny školní neúspěšnosti

- Speciální vzdělávací potřeby dítěte – přítomnost SPU, ADHD, tělesného handicapu, mimořádné nadání např. i v některé mimoškolní činnosti
- Speciální zdravotní potřeby dítěte – zdravotní postižení nebo znevýhodnění, akutní, dlouhodobé nebo chronické onemocnění žáka
- Osobnost dítěte – snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, nízké sebevědomí, poruchy chování, aktuální či chronické zdravotní komplikace, snížené nadání pro určitý předmět, nízká motivace
- Nedostatečné podmínky pro školní přípravu – náročná a špatně organizovaná mimoškolní činnost, dojíždění
- Rodinné zázemí v kulturně odlišných podmínkách – jiný hodnotový žebříček, jazyková bariéra
- Rodinné prostředí s nedostatečným zájmem o školu a školní dění, nedostatečné sociální podmínky – nedostatek motivačních impulzů, nízká sociálně kulturní úroveň rodinného zázemí, negativní postoj rodičů směrem ke škole, špatné sociálně ekonomické zázemí
- Rodinné prostředí zaměřené na výkon nebo projektivní – nepřiměřené nároky na žáka ze strany rodiny, vztahové problémy v rodině, rozvod, střídavá péče, nedostatečné emocionální zázemí a podpora žáka
- Vztahy ve škole a mezi vrstevníky – nepříznivé sociální klima ve třídě (studijní skupině – např. na jazyky)
- Sociálně patologické jevy – návykové látky, gambling, šikana apod.

Problémy žáka ve vyučovací hodině: nerozumí výkladu, neumí pracovat s učebnicemi a jinými texty, nestíhá zapisovat podle výkladu, nedokáže určit, co je podstatné, neumí se soustředit, opakovaně je v práci vyrušován spolužáky.

Problémy s domácí přípravou: slabá vůle (nedokáže se přinutit k domácí přípravě), nedostatek návyků pro samostudium (neumí vybrat důležité, učí se z paměti bez pochopení látky, nezvládá větší celky, nemá vytvořený systém učení), neví, kdy se učit, aby učení bylo efektivní, problémy komunikace s vyučujícím, obava sdělit, že něčemu nerozumí, nejeví zájem o výuku, v hodině nepracuje, nechce pracovat, rozptyluje své spolužáky.

Doprovodné projevy školní neúspěšnosti:

- a) poruchy chování – záškoláctví, útky ze školy nebo z domova
- b) neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie
- c) obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese

Postoj dítěte a rodičů ke školní práci

Velmi důležitou roli hraje také postoj dítěte i rodičů ke škole a školní práci. Tento postoj závisí především na dobré motivaci a zvyšování sebedůvěry dítěte. Postoj žáka ke škole dále ovlivňují i dílčí úspěchy a neúspěchy ve vzdělávacím procesu. Žáci, kteří pracují pod úrovní svých schopností a bez zvýšeného vlastního úsilí, nejsou

motivováni k lepším výsledkům a bývají ve škole nespokojeni. Neúspěch může být u žáka podnětem k většímu úsilí a snaze o zlepšení výsledků. Pokud jsou však neúspěchy příliš časté, motivace žáka se rychle snižuje.

Předcházení školní neúspěšnosti ze strany školy

Škola vždy úzce spolupracuje s rodiči, pravidelně je informuje o výsledcích výchovně vzdělávacího procesu a zároveň sleduje plnění žákovy domácí přípravy.

Motivace a zvyšování sebedůvěry:

- klademe na dítě přiměřené nároky
- zdůrazňujeme jeho pozitivní stránky
- oceňujeme jeho jedinečnost
- umožňujeme dítěti vyslovovat vlastní názory
- podporujeme aktivitu dítěte
- pomáháme dítěti a radujeme se z jeho úspěchů
- rozvíjíme u dítěte pocit empatie
- vyhýbáme se negativnímu srovnávání

Pedagogičtí pracovníci předcházejí školní neúspěšnosti tím, že:

- znají žákovy vzdělávací možnosti a jsou se žákem v pravidelném kontaktu
- mají přehled o úrovni vědomostí a dovedností žáka
- spolupracují s třídním učitelem
- znají příčiny jeho nedostatků při plnění školních povinností
- znají žákovo rodinné zázemí a jeho zdravotní stav
- stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu
- efektivně podporují žáka a motivují jej ke školní práci
- nabízejí žákům a jejich zákonným zástupcům konzultační hodiny, které jsou zveřejněné na webových stránkách školy

Spolupráce s rodiči

Hlavním opatřením je jednoznačně zvýšená spolupráce s rodiči. Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci rodičů, žáka a vyučujícího – diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů).

Podpora neúspěšného žáka ve výuce učitelem

- pozorování žáka při výuce, aktivizační metody, hodnocení přístupu
- konzultace zjištěného stavu s ostatními vyučujícími a třídním učitelem
- hledání příčin neúspěšnosti se žákem a jeho zákonnými zástupci
- volba vhodných forem a metod práce
- individualizace přístupu, stanovení minimálního obsahu učiva, užívání podpůrných aktivit, pomůcek
- individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny
- pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva
- nabídka doučování
- konzultace s žákem a zákonnými zástupci
- užívání podpůrných aktivit
- oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- doporučené vedení písemných záznamů o průběhu podpůrného programu – zadání úkolu, termín splnění, poskytování pravidelných informací o průběhu podpůrného programu rodičům a výchovnému poradci – informace o přístupu žáka k plnění povinností v časovém sledu

Spolupráce se školním poradenským pracovištěm (školní metodik prevence, výchovný poradce, školní speciální pedagog) poskytují pedagogickým pracovníkům podporu zejména:

- komunikaci s neúspěšným žákem
- komunikaci se zákonnými zástupci
- podpoře vztahu vyučujícího a žáka
- podpoře vztahu vyučujícího s třídním učitelem a ostatními pedagogickými pracovníky
- komunikaci s odbornými pracovišti (PPP, SPC atd.) - metodická podpora při práci s žáky, náslechy v hodinách

S účinností od 1. 9. 2023

Vypracovali: Mgr. Vlastimil Purchart, Mgr. Lucie Krchňavá – metodici prevence

PaedDr. Zuzana Zrzavá
ředitelka školy